

УДК 347.41

Анатолій Коструба,

докт. юрид. наук, доцент,

професор кафедри цивільного права

Навчально-наукового юридичного інституту

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника»

ВСТАНОВЛЕННЯ ПРАВОНАСТУПНИЦТВА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ – КРЕДИТОДАВЦЯ В КРЕДИТНИХ ВІДНОСИНАХ ПРИ ЗМІНІ НАЗВИ ТА ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАКТИКИ «ОНОВЛЕНОГО СКЛАДУ» ВЕРХОВНОГО СУДУ

Стаття присвячена аналізу сучасної судової правотворчості на прикладі випадково-вибіркового судового акта Верховного суду. У науковій публікації проводиться доктринальний аналіз умов правонаступництва. Зазначається, що зміна назви юридичної особи не призводить до деформації структури цивільного відношення. У цьому разі учасник цивільного відношення не вибуває із його складу. Це не призводить до необхідності появи нового учасника, якому мають перейти відповідні права та обов'язки особи. Приділена значна увага правовому статусу банку. Наводиться обґрунтування, що право вимоги за кредитним договором на грошові кошти (кредит), які раніш були надані банком або іншою фінансовою установою позичальнику та строк виконання зобов'язань з повернення кредиту яких настав, має учасник відповідних цивільних відносин незалежно від наявності у нього ознак банку або фінансової установи. Окреслені нетипові помилки Верховного суду у застосуванні норм статей 104 та 512 Цивільного кодексу України під час розгляду судових справ, дослідження їх причини.

Ключові слова: Верховний суд, судова помилка, правонаступництво, кредитні зобов'язання, банк.

Постановка проблеми. Впровадження Конституційної реформи в Україні (щодо правосуддя) в 2016 році [1] дозволило створити єдиний незалежний від політичного впливу орган судової влади – Верховний суд, завданням якого є забезпечення сталості та єдності судової практики, та сформувати основу судової гілки влади.

У свою чергу, прийняття низки процесуальних законодавчих актів [2] України встановило нові правила процедур, головні з яких – справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оскаржених прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави. А серед основних принципів судочинства – принцип верховенства права. Уперше в процесуальне законодавство України внесене правило про те, що суд застосовує під час розгляду справ Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і протоколи до неї, а також практику Європейського суду з прав людини як джерело права.

Аналіз останніх досліджень. Незважаючи на такі досягнення, натепер залишається ще

достатньо проблемних питань, які вимагають свого з'ясування та вирішення. Актуальним є питання відродження довіри до судової влади. Важливим кроком на цьому шляху є формування єдиної судової практики на високому науковому рівні. Тема забезпечення права на справедливий суд у контексті конвенціональних вимог залишається предметом численних наукових досліджень, зокрема С. Головатого, В. Мусяки, С. Штогуна, С. Різника, І. Сліденка, В. Колух тощо. Чи стане судова реформа інструментом ефективного судочинства в Україні або, навпаки, засобом деформації правової науки та знищення напрацьованої десятиріччям судової практики – питання аналізу конкретних судових справ та прийнятих по ним актів суду вищої гілки.

Ціль статті. У цьому сенсі цікавими з наукової точки зору є останні тенденції у формуванні практики Верховного суду з питань встановлення транслятивного правонаступництва юридичної особи при зміні її назви та видів діяльності, результатом чого стає позбавлення кредитодавця права вимоги до позичальника за укладеним кредитним договором.

Виклад основного матеріалу. Фабула судової справи полягає в такому: на виконання умов Кредитного договору № 01-12 від 23 лютого 2012 року позивачем було видано відповідачу кредитні кошти у розмірі 50 000 000,00 грн, що підтверджується платіжним дорученням № 988831 від 23 лютого 2012 року із зазначенням призначення платежу: «видача кредиту за кредитним договором № 01-12 від 23 лютого 2012» та випискою по рахунку відповідача.

Рішенням загальних зборів акціонерів ПАТ «Укрінбанк» від 13 липня 2016 року назву ПАТ «Укрінбанк» змінено на ПАТ «Укрінком», про що було внесено відомості до відповідного державного реєстру. Цим же рішенням було змінено й види діяльності товариства, зокрема, виключено такий вид діяльності, як діяльність комерційних банків, код КВЕД 64.19 – інші види грошового посередництва, та визначено основним видом діяльності 68.20 надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

Окрім цього, рішенням позачергових загальних зборів акціонерів ПАТ «Укрінбанк», оформленим протоколом № 6 від 28 березня 2017 року, змінено найменування товариства як юридичної особи з ПАТ «Укрінбанк» на ПАТ «Українська інноваційна компанія», затверджено статут у новій редакції.

Рішенням Господарського суду міста Києва від 26 липня 2017 року позов публічного акціонерного товариства «Українська інноваційна компанія» задоволено частково. Стягнуто з приватного акціонерного товариства «Оболонь» на користь публічного акціонерного товариства «Українська інноваційна компанія» заборгованість за кредитом у розмірі 40 000 000 грн, заборгованість за процентами у розмірі 4 114 754,10 грн, пеню за кредитом у розмірі 8 795 757,16 грн, пеню за процентами у розмірі 1 087 824,68 грн та судовий збір у розмірі 239 957,25 грн. В іншій частині позову відмовлено.

Постановою Київського апеляційного господарського суду від 27 листопада 2017 року апеляційні скарги Приватного акціонерного товариства «Оболонь» задоволено. Рішення господарського суду міста Києва від 26 липня 2017 року у справі № 910/7828/17 скасовано. У задоволенні позову відмовлено.

Касаційну скаргу публічного акціонерного товариства "Українська інноваційна компанія" на постанову Київського апеляційного господарського суду від 27 листопада 2017 року у справі № 910/7828/17 залишено без задоволення [3].

Верховний суд в складі колегії суддів касаційного господарського суду, погодившись

із доводами апеляційної інстанції, виходив з того, що матеріали справи не містять, а позивач не надав доказів, які б вказували на правомірність переходу до нього прав та обов'язків банківської установи (правонаступництва після ПАТ «Український інноваційний банк»), адже зміна назви установи шляхом заміни слова «банк» на «компанія» не є достатнім доказом правонаступництва між банківською та небанківською установою, якою, на думку позивача, вона є на час розгляду справи в суді.

Судом апеляційної інстанції правильно встановлено, що Кредитний договір від 23 лютого 2012 року укладений між публічним акціонерним товариством «Укрінбанк» як банківською установою та приватним акціонерним товариством «Оболонь».

Відповідно до положень статті 510 Цивільного кодексу України, сторонами у зобов'язанні є боржник і кредитор.

Кредитор у зобов'язанні може бути замінений іншою особою внаслідок: передання ним своїх прав іншій особі за правочином (відступлення права вимоги); правонаступництва; виконання обов'язку боржника поручителем або заставодавцем (майновим поручителем); виконання обов'язку боржника третьою особою (стаття 512 Цивільного кодексу України).

На думку Верховного суду, суд апеляційної інстанції дійшов правильних висновків про те, що правочин щодо заміни кредитора в зобов'язанні між публічним акціонерним товариством «Український інноваційний банк» та публічним акціонерним товариством «Укрінком» відсутній; правонаступництво між публічним акціонерним товариством «Український інноваційний банк» та публічним акціонерним товариством «Укрінком» не відбулось, передавальний акт або розподільчий баланс відсутній, виконання обов'язку боржника поручителем, заставодавцем, третьою особою також не відбувалось.

Інакше кажучи, на думку суду апеляційної інстанції, з якою погодився Верховний суд, якщо надати кредит може виключно банк (інша фінансова установа), то вимагати повернення також може виключно банк (інша фінансова установа) [4].

Отже, Верховний суд, вирішуючи спір про стягнення грошової суми за кредитним договором, сформував правову позицію застосування статті 1054 Цивільного кодексу України, яка полягає в такому:

по-перше, втрата кредитодавцем по кредитному договору статусу банку або іншої фінансової установи позбавляє його права вимагати належного виконання умов укладеного договору від позичальника;

по-друге, зміна назви юридичної особи та зміна видів її діяльності деформує зміст

цивільних відносин, в яких юридична особа є учасником, що вимагає відновлення шляхом правонаступництва.

Чи є така правова позиція теоретично виваженою? Питання для публічної дискусії:

Відповідно до статті 1054 Цивільного кодексу України за кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти [5]. Особливою рисою цієї договірної конструкції є те, що вона передбачає надання фінансових послуг на професійній основі. Його стороною (кредитодавцем) виступає юридична особа спеціалізовано-професійного профілю. У теорії цивільного права України така юридична особа отримала назву фінансової установи, а також назву банку. Відповідне теоретичне положення дістало своє нормативне закріплення в спеціальних актах цивільного законодавства України.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» фінансова установа – це юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг, а також інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг, у випадках, прямо визначених законом, та внесена до відповідного реєстру в установленому законом порядку (До фінансових установ належать банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, а у випадках, прямо визначених законом, – інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг) [6].

Крім того, згідно зі статтею 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» банком є юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків [7].

Таке ускладнення правового статусу сторони кредитного договору (кредитодавця) зобумовлено тим, що відповідно до статті 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» банківська діяльність підлягає ліцензуванню. Отже, право на надання як банківських, так й інших фінансових послуг юридична особа отримує з моменту отримання відповідної ліцензії [8].

Надання фінансових послуг, у тому числі й банківських, зокрема вчинення кредитних

операцій, перелік яких встановлений у пункті 3 частини третьої статті 47 та частині 1 статті 48 Закону України «Про банки і банківську діяльність», в контексті статті 1054 Цивільного кодексу України передбачає вчинення активної дії юридичної особи, яка є банком, на користь позичальника.

Так, ліцензуванню підлягає виключно діяльність банку або іншої фінансової установи з надання відповідних послуг, перелік яких визначений у статті 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» та статтях 47, 49 Закону України «Про банки і банківську діяльність».

Отримання зустрічного задоволення від наданої банківської або іншої фінансової послуги банком від її замовника ліцензуванню у спосіб, визначений нормами наведених нормативно-правових актів, не підлягає.

Слід також додати таке. Підстави припинення зобов'язань встановлені статтями 598–609 Цивільного кодексу України. Серед наведених у Цивільному кодексі України відсутня така підстава, як втрата права. Актами спеціального законодавства України, які регламентують сферу банківської діяльності, також не передбачено як підстави припинення зобов'язання з повернення кредиту відповідно до умов кредитного договору відкликання банківської ліцензії та виключення банку з Державного реєстру банків.

Таким чином, надання позичальнику кредиту відповідно до умов кредитного договору можливе виключно банком або іншою фінансовою установою як видом юридичної особи, яка займається професійною діяльністю в цій сфері, тоді як його повернення в строк, встановлений кредитним договором, не зумовлено необхідністю збереження кредитодавцем відповідного правового статусу.

Відповідно до статті 526 Цивільного кодексу України, право вимоги за кредитним договором на грошові кошти (кредит), які раніш були надані банком або іншою фінансовою установою позичальнику та строк виконання зобов'язань з повернення кредиту яких настав, має учасник відповідних цивільних відносин (фізична особа, юридична особа, держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права) незалежно від наявності у нього ознак банку або фінансової установи, встановлених у статті 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», статті 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність».

Показовим у цьому разі є Постанова Київського апеляційного господарського суду від 19 грудня 2017 року в справі № 910/8117/17, яка прийнята за результатами розгляду апеляційної скарги приватного акціонерного товариства «Оболонь» на рішенням Господарського суду міста Києва від 12 жовтня 2017 року по цій справі [9].

Судом апеляційної інстанції, який розглянув аналогічну справу між тими самими особами стосовно аналогічних кредитних правовідносин, на відміну від своїх колег по «цеху справедливості та неупередженості», встановлено, що чинне законодавство України не передбачає такої підстави для припинення кредитного договору й втрати кредитором права вимоги за таким кредитним договором до боржника, як відкликання банківської ліцензії у банка-кредитора та виключення його з Державного реєстру банків. Крім того, зміна найменування юридичної особи не є його реорганізацією, а тому заміна кредитора у зобов'язаннях, що виникли з кредитного договору № 10-11 від 18 листопада 2011 року, у розумінні статті 510 Цивільного кодексу України не відбувалась.

Наявність чи відсутність ліцензії у публічного акціонерного товариства «Українська інноваційна компанія» на момент стягнення заборгованості за кредитним договором не припиняє зобов'язальних правовідносин сторін, які склались на підставі кредитного договору. Разом із тим апеляційний господарський суд звертає увагу, що у разі відступлення публічним акціонерним товариством «Український інноваційний банк» права вимоги за спірним договором на підставі договору про відступлення прав вимоги, укладеного на підставі статті 512 Цивільного кодексу України, іншій юридичній особі, яка не мала б статусу банківської установи, до останнього перейшли всі права й обов'язки первісного кредитора у зобов'язанні й боржник не звільнявся від виконання своїх зобов'язань перед новим кредитором.

Беручи до уваги викладене, колегія суддів дійшла висновку, що публічне акціонерне товариство «Українська інноваційна компанія» має право на стягнення з приватного акціонерного товариства «Оболонь» заборгованості за кредитним договором за відсутності банківської ліцензії, оскільки її наявність надає право такій юридичній особі здійснювати саме банківську діяльність, зокрема право на видачу кредитних коштів, а не на стягнення вже виданих кредитних коштів, а тому місцевий господарський суд слушно не прийняв до уваги вказані заперечення відповідача.

Отже, перша теза правової позиції Верховного суду не вписується в розумні межі теорії цивільного права України.

Контрастності в цьому аспекті додає ціна позову, який розглядається в суді, що становить майже 50 млн. гривень.

Друге положення доктринальної новизни має не менше плям на справедливість, розумності та добросовісності знов створеного Верховного суду.

Відповідно до статті 90 Цивільного кодексу України юридична особа має найменування, яке містить інформацію про її організаційно-правову форму та назву.

Загальновідомо, що назва юридичної особи складається з літерального компонування елементів українського алфавіту. Крім того, назва юридичної особи може містити інформацію про мету діяльності, вид, спосіб утворення, залежність юридичної особи, крім обмежень, встановлених актами чинного законодавства України. Наведете свідчить, що назва юридичної особи є її необхідною ознакою, яка забезпечує участь у цивільному обороті від свого імені та слугує засобом її індивідуалізації, що дозволяє відокремити її від інших юридичних осіб.

Назва юридичної особи в процесі її «життєдіяльності» може зазнати змін. Зміна назви юридичної особи проявляється в її зовнішній літеральній корекції. Така корекція впливає на ідентифікацію юридичної особи в цивільному обороті. У результаті зміни назви юридичної особи структура цивільних правовідносин не страждає. Отже деформація учасника цивільних відносин, визначеного у статті 2 Цивільного кодексу України, не відбувається.

Зміна назви юридичної особи тягне тільки правовий наслідок проведення державної реєстрації змін, пов'язаних зі зміною назви, до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань.

Таким чином, зміна назви юридичної особи не тягне на собою правонаступництва у зв'язку з відсутністю сукцесора (правонаступника) – нового учасника цивільних відносин, якому мають перейти права та обов'язки особи який вибув, та юридичної незмінності ауктора (правопередника) – учасника цивільних відносин, який вибуває зі складу учасника цивільного відношення).

Наведеної теоретичної позиції дотримуються судові органи, розглядаючи судові справи. Так, відповідно до пункту 1. 4. Пленуму Вищого господарського суду України від 26 грудня 2011 року № 18 «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої

інстанції» звернута увага господарських судів на те, що сама лише зміна найменування юридичної особи не означає її реорганізації, якщо при цьому не змінюється організаційно-правова форма даної особи [10].

Відповідну правову позицію по справі сформував Верховний суд в складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду (постанова Верховного суду від 14 лютого 2018 року у справі № 812/10224/13-а; постановова Верховного суду від 07 березня 2018 року у справі № К/9901/10396/18).

Так, судом встановлено, що згідно з частиною 1 статті 104 Цивільного кодексу України юридична особа припиняється в результаті реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації. У разі реорганізації юридичних осіб майно, права та обов'язки переходять до правонаступників.

Відповідно, правонаступництво відбувається у разі припинення юридичної особи шляхом реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення).

Суди зазначили, що відсутність підстав публічного правонаступництва у межах спірних правовідносин доводить неможливість його здійснення. Під публічним правонаступництвом слід розуміти повне або часткове передання (набуття) адміністративної компетенції одного суб'єкта владних повноважень (суб'єкта публічної адміністрації) до іншого або внаслідок припинення первісного суб'єкта, або внаслідок повного чи часткового припинення його адміністративної компетенції; це вступ у чинні адміністративно-правові відносини нового суб'єкта владних повноважень (суб'єкта публічної адміністрації) на місце суб'єкта, що або припинив своє існування, або повністю чи частково позбувся адміністративної компетенції.

Отже, наслідком зміни назви юридичної особи не є правонаступництво в цивільних відносинах.

Що ж це за правовий феномен, навколо якого формується аномальна зона прийнятих судових актів?

Цивільне правовідношення є динамічною системою правових зв'язків, які перебувають у перманентно активному стані. На певному етапі свого розвитку в стадії правореалізації воно може зазнавати змін, що найбільш суттєво відображається на його суб'єктному складнику.

Оскільки метою цивільних відносин є настання наслідків, передбачених його правовою моделлю, то деформація їх структури впливає на реальність та належність

виконання зобов'язання, яке є предметом цивільного відношення.

Відновлення стану цивільного відношення забезпечується через трансформацію найбільш вагомому компоненту забезпечення його результативності – через трансформацію учасника цивільного відношення.

При цьому така трансформація відбувається в найменш вразливий спосіб забезпечення стабільності цивільного обороту. Вказане досягається шляхом sukcesії комплексу суб'єктивних цивільних прав і юридичних обов'язків втраченого учасника цивільних відносин нової особи. У такий спосіб забезпечується стабільність цивільного відношення. Кореляція відбувається виключно на рівні його учасника шляхом заміни одного іншим, що супроводжується транслятивним правонаступництвом.

Таким чином, правонаступництвом є перехід прав та обов'язків учасника цивільних правовідносин до іншої особи, що зумовлено об'єктивним спотворенням структури такого правовідношення (смерть фізичної особи, припинення юридичної особи) або суб'єктивною необхідністю його зміни (відступлення права вимоги тощо).

Так, відповідно до статті 104 Цивільного кодексу України у разі реорганізації юридичних осіб майно, права та обов'язки переходять до правонаступників [5].

Аналогічну правову конструкцію закладено до статті 512 Цивільного кодексу України, яка визначає підстави заміни кредитора у зобов'язанні.

Правовим ефектом настання юридичних наслідків, визначених у статтях 104, 512 Цивільного кодексу України, є правонаступництво новим учасником цивільних відносин прав і обов'язків сторони, яка вибула в результаті її припинення як учасника цивільних відносин або заміни в зобов'язанні іншою.

Актами цивільного законодавства України можуть визначатися й інші конструкції правонаступництва. Зокрема, відповідно до статті 1216 Цивільного кодексу України правонаступництво виникає в результаті смерті фізичної особи.

У свою чергу, відповідно до статті 52 Господарського процесуального кодексу України, в разі смерті або оголошення фізичної особи померлою, припинення юридичної особи шляхом реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення), заміни кредитора чи боржника в зобов'язанні, а також в інших випадках заміни особи у відносинах, щодо яких виник спір, суд залучає до участі у справі правонаступника відповідного учасника справи на будь-якій стадії

судового процесу. При цьому усі дії, вчинені в судовому процесі до вступу у справу правонаступника, обов'язкові для нього так само, як вони були обов'язкові для особи, яку правонаступник замінив.

Таким чином, застосування конструкції правонаступництва до кредитних відносин, учасник яких змінив назву та види діяльності, є помилковим.

Висновки.

Наведене дозволяє дійти невтішного висновку. На жаль, натеper існує вже низка суперечливих судових рішень по аналогічним спорам з питань визначення кола осіб, які мають право стягнення за кредитним договором, та природи транслятивного правонаступництва в цивільному праві України. Вказане не сприяє сталому розвитку єдиної судової практики. Слід констатувати, що навіть одне судове рішення, яке було предметом цього дослідження, свідчить, що Верховний суд не виконує покладене на нього Конституцією України завдання. Причиною того є декілька факторів. По-перше, відсутність при Верховному суді Науково-консультативної ради, діяльність якої з підготовки наукових висновків з питань діяльності Верховного Суду, що потребують наукового забезпечення, дозволить уникати помилок у судовій діяльності. По-друге, нерозвиненість інституцій похідної юрисдикції в Україні (преюдиціальний запит, конституційне тлумачення, узагальнення правових позицій Верховного суду України), наявність яких впливає на ефективність судочинства в Україні. Нарешті, невизначеність статусу правового висновку щодо застосування норми права, викладеного в Постанові Верховного суду України стосовно правових висновків «оновленого» Верховного суду, з огляду на їх обов'язковість, створює колізію їх застосування. Тому перспективою подальших розвідок у цьому напрямі наукового дослідження є пошук та дослідження правового інструментарію забезпечення єдності судової практики Верховного суду та ефективності наукового забезпечення діяльності вищого органу судової влади.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02 червня 2016 року № 1401-VIII // Відомості Верховної Ради України від 08 липня 2016 року. – № 28. – С. 7. – Ст. 532.
2. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03 жовтня 2017 року № 2147-VIII // Відомості Верховної Ради України від 01 грудня 2017 року. – № 48. – С. 5. – Ст. 436.
3. Постанова Верховного суду від 14 лютого 2018 року по справі № 910/7828/17 // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72403249>
4. Постанова Київського апеляційного господарського суду від 27 листопада 2017 року по справі № 910/7828 // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/70677177>
5. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України – 2003. – № 40. – Ст. 356.
6. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12 липня 2001 № 2664-III // Відомості Верховної Ради України – 2002. – № 1. – Ст. 1.
7. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07 грудня 2000 р. № 2121-III // Відомості Верховної Ради України – 2001. – № 5. – Ст. 30.
8. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02 березня 2015 р. № 222-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 23. – С. 1234. – Ст. 158.
9. Постанова Київського апеляційного господарського суду від 19 грудня 2017 року в справі № 910/8117/17 // Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71243375>
10. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 26 грудня 2011 року №18 // Офіційний портал Верховної ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0018600-11>

Статья посвящена анализу судебного правотворчества на примере случайно-выборочного судебного акта Верховного суда. В научной публикации проводится доктринальный анализ условий правопреемства. Отмечается, что изменение названия юридического лица не приводит к деформации структуры гражданского отношения. В этом случае участник гражданского отношения не выходит из них, что, в свою очередь, не приводит к необходимости появления нового участника, которому должны перейти права и обязанности выбывшего. Уделено значительное внимание правовому статусу банка. Приводится обоснование, что право требования по кредитному договору на денежные средства (кредит), которые раньше были предоставлены банком или другим финансовым учреждением заемщику и срок исполнения обязательств по возврату кредита которых наступил, имеет участник соответствующих гражданских отношений независимо от наличия у него статуса банка или финансового учреждения. Указаны нетипичные ошибки Верховного суда при применении им норм статей 104 и 512 Гражданского кодекса Украины.

Ключевые слова: Верховный суд, судебная ошибка, правопреемство, кредитные обязательства, банк.

The article is devoted to the analysis of modern judicial law-making through the example of a randomly-selective judicial act of the Supreme Court. The scientific publication provides a doctrinal analysis of the conditions of legal succession. It is noted that the change of legal entity name did not lead to a deformation of the structure of civil relations. In this case, the participant of the civil relation does not leave its composition. This does not necessitate the emergence of a new participant to which the respective rights and obligations of legal entity must be assigned. The considerable attention is paid to the legal status of bank. The justification is given that it is the participant in the relevant civil relations, regardless of the presence of its features of bank or financial institution has the right to claim under loan agreement for cash (credit) that was previously provided by bank or other financial institution to borrower and the due date for fulfillment of obligations to repay the loan that matured. Non-typical failures of the Supreme Court in applying the norms of Articles 104 and 512 of the Civil Code of Ukraine in the course of judicial proceedings are outlined, their causes are investigated.

Key words: the Supreme Court, judicial error, legal succession, credit obligations, bank.

